NOORD-BRABANDER.

Quid vetat? Dicere verum — HORATIUS.

NUMMER 42. 's BOSCH. DINGSDAG, 7 JULIJ 1829.

Polen.

WARSCHAU, 25 juny.

Uit een nader berigt van den generaal *Diebitsch*, betrekkelijk den veldslag van den 11 junij, blijkt, dat het den groot-vizier met eenen kleinen troep ruiterij is gelukt, Schumla te bereiken. Het getal veroverde kanonnen bedroeg bijna 60 stuks, en het verlies des vijands, aan gesneuvelden, omtrent 6000 man. Van de russische armée zijn in dezen veldslag 1400 man gesneuveld en 600 man gekwetst.

— Z. M. de Keizer zal, in den aanstaanden nacht, van hier vertrekken. Zijne Keizerlijke Hoogheid, de groot-vorst, heeft Warschau reeds eergisteren verlaten. Zijne Keizerlijke Hoogheid, de grootvorst *Cesarewitsch*, is heden morgen afgereisd, en zal, zegt men, Zijne Majestet den Keizer tot Tulczijn vergezellen.

Engeland.

LONDEN, 1 julij.

Uit eenen officiëlen staat, aan het parlement overgelegd, blijkt, dat in het jaar 1828 de uitvoer van goederen uit Engeland omtrent 62 millioen sterl. heeft bedragen, waarvan voor 52 millioen bestonden in engelsche en iersche producten en manufacturen, terwijl voor de overige 10 millioen, goederen transito vervoerd zijn, van welke nog voor een millioen voortbrengselen uit de engelsche kolonien waren. De invoer voor eigen vertier, heeft beloopen 43½ millioen, waaronder voor meer dan 800,000 ponden uit de engelsche noord-amerikaansche bezittingen. Nog blijkt uit dien staat, dat Engeland naar Duitschland voor 7½ millioen heeft uitgevoerd; naar Italie, voor omtrent 3 millioen; naar de Nederlanden, voor bijna 3 millioen; naar Portugal, voor 2½ millioen; naar Rusland, voor 1,800,000; naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, voor meer dan 8,200,000; naar Brazilie, voor 3,750,000; en naar Frankrijk, voor een half millioen, terwijl het uit Frankrijk voor 2½ millioen heeft ingevoerd.

— De vermaarde paarden-loopen zijn in Engeland algemeen bezig, en er zijn aanzienlijke weddingschappen gedaan. Op die van Derby en Oaks, hebben verscheiden personen, 7000, 6000 en 2000 pond. sterl. verloren. De meest door de fortuin begunstigde was zekere heer *Forth*, welke 30,000 pond. sterl. (omtrent 750,000 franken) gewonnen heeft. Zeer zorgeloos en onverschillig zag men hem de bankbriefjes en gouden souvereinen in zijnen zak steken.

Frankrijk.

PARIJS, 30 juny.

In de laatste zitting van de kamer der afgevaardigden is door eenige leden weder aangedrongen op het afschaffen der zwitsersche regementen, welke in dienst van Frankrijk zijn. Volgens het daaromtrent gesloten verdrag, moeten zij intusschen nog tot in het jaar 1841 aangehouden worden. De meerderheid heeft begrepen, dat men aan dit verdrag gestand moet doen, en de voorstellen, om geene fondsen voor deze regementen meer toe te staan, verworpen.

— Een brief uit Rouan, van den 17 dezer, aan een huis van kommissie te Amsterdam geschreven, deelt, nopens den toestand der graangewassen in Frankrijk, de volgende bijzonderheden mede;

» In Provence zal de oogst op het einde dezer maand plaats hebben; alles doet voorzien, dat hij even gunstig als in het laatst verloopen jaar zal zijn.

» Languedoc zal hare inoogsting in julij doen. In die provincie schijnt insgelijks dezelfde overvloed te bestaan.

» De Poitou, Vendée-Haute en Bretanje klagen over droogte, zoodat in die departementen de oogst omtrent een derde minder dan die van gewone jaren gerekend wordt te zullen uitvallen.

» De Dauphiné, Franche-Comté, Bourgogne, de Elsas en Lotharingen, lijden ook veel door dezelfde oorzaak; maar de oogst is aldaar nog te verre verwijderd om er over te kunnen oordeelen.

» In al de noordelijke fransche provincien staat de rog zeer schoon, maar de tarwe heeft ter naauwernood airen geschoten. Gerst en haver worden grootendeels maar in het voorjaar gezaaid; en dewijl sedert twee maanden de sterke ooste- en noordewinden, met sterke zonnenschijn, de velden verdroogd hebben, is het te vreezen, dat, indien niet spoedig de regen invalt, deze twee graansoorten grootendeels zullen vernield zijn. »

— Er wordt gesproken van twee huwelijken tusschen don *Pedro* en de familie des hertogs van Orleans. De Keizer zou eene der dochters van Z. K. H. trouwen, en de hertog van Chartres zou de bruidegom worden van dona *Maria*, 's Keizers dochter.

— De maarschalk *Maison* is, bij zijne aanlanding te Toulon, door 18 kanonschoten begroet geworden en te Parijs aangekomen.

— Krachtens goedkeuring van Z. H. den Paus, heeft de congregatie der jesuiten, op maandag den 29 junij, bijeenkomst gehouden, ten einde over te gaan, tot het verkiezen van eenen oversten der orde, ter vervanging van den eerwaardigen heer *P. Fortis*, welke voor ongeveer vijf maanden is overleden. Vermits het gebruikelijk is, dat de kloosters, die in verscheidene landschappen bestaan, tot deze verkiezing bijeengeroepen worden, heeft men tijd noodig gehad, om de gezanten van elk derzelve te verzamelen; hetgeen de oorzaak van den langen tusschentijd geweest is, tusschen den dood van pater *Fortis*, en de benoeming van zijnen opvolger.

Nederlanden.

'S HERTOGENBOSCH, 6 july.

De Koning wordt alom zeer wel door zyne onderdanen ontvangen, dus is de natie zeer wel te vrede, en de zoogenaamde volksklagten zyn niets meer dan het geschreeuw van weinige ontevredenen. Zoo redeneren de ministers en de ministeriële schrijvers. Zouden misschien die heeren willen, dat het volk den eerbied, die men aan den Koning verschuldigd is, vergat? Zouden zij misschien verlangen, dat de Koning overal door het volk werd uitgejouwd en uitgefloten, om deszelfs ontevredenheid te kennen te geven? Of zouden misschien de glazen der koets, waarin Z. M. rondrijdt, zoo als de glazen van het *hôtel* van *van Maanen*, te Brussel, moeten worden ingeworpen, om een *ministeriëel bewys* der algemeene ontevredenheid te hebben?

— Sedert korten tijd zijn er wederom drie nieuwe dagbladen verschenen. De *Janus* komt te Breda, in het hollandsch, uit. Getrouw aan zijnen titel, zal hij, zoo als hij zegt, te gelijk Braband en Holland gadeslaan; maar hij zegt ons niet, naar welken kant hij zijn lagchend wezen wenden zal. Voor zooveel wij daarover, uit eenige artikelen, hebben kunnen oordeelen, zal dit naar de bron der magt gewend staan. De *Observateur de la province de Namur*, zal, zoo als de *prospectus* zegt, toegewijd zijn, niet aan staatkundige debatten, maar aan alles, waarbij de provincie belang kan hebben, hetzij de berigten, aangaande de kunsten, de wetenschappen, den landbouw en den koophandel, hetzij met betrekking tot de burgerlijke of godsdienstige wetten. Dit begin belooft geene groote logische kracht. Eindelijk, de *Courier de la Sambre*, die ook te Namen uitkomt, en zulks, even als de *Observateur*, tweemaal in de week. Zoodat dezelfde stad, die geen één dagblad had, er nu twee tegelijk zal hebben; maar zij zullen er ver af zijn van elkander te gelijken.

(*Catholique.*)

— Het *Algemeen Handels-blad* heeft bijna twee kolommen toegewijd aan het geschil over de vrijheid van den koophandel. Hetzelve besluit met deze sterke woorden aan de regering: »Neem »die bescherming weg, welke ons verdrukt; laat ons een open »veld; meer vragen wij niets.» Dit is waarlijk voor een ministeriëel blad zoo slecht niet.

— Wij vernemen, dat de heer *J. Repelaar* voor zijn lidmaatschap der tweede kamer heeft bedankt, en dat er dus zeker een nieuw lid uit Zuid-Holland zal moeten worden benoemd; wij hopen, dat ook bij die keuze het waarachtig belang van Holland zal worden in aanmerking genomen, en men iemand tot de vertegenwoordiging zal roepen, die, gehecht aan die provincie, derzelver belangen zal weten over een te brengen met dat van geheel Nederland.

(*Byenkorf.*)

— N.° 34 van het *Staatsblad*, deelt de wet mede van den 16 mei 1829 (op de drukpers) het oogmerk hebbende, om eenige gapingen in het straf-wetboek aan te vullen. Men merkt daarin op, dat het woord *regtstreeks*, hetwelk men in art. 1, met zeer veel moeite, gedurende de beraadslaging, bij het woord *opgeruid*, heeft doen voegen, in den hollandschen tekst niet is overgebragt. Aan welken der beide teksten zullen de regtbanken zich houden? Zal het hiermede gaan als met de regtsgeleerdheid van het hof van Brussel en van den Haag, over den zin van art. 227 der grondwet, betreffende de verantwoordelijkheid van den drukker, wanneer de schrijver bekend is.

— Men meldt uit Cassel, dat er op den 22 junij, des namiddags om vier ure, op den Kattenberg, een verschrikkelijk onweder is uitgebarsten, en, gedurende twee uren, eenen watervloed en hagel-buijen over de gemeente van Berthem, Godtsvelde en Boeschepe, alsook over een gedeelte van het grondgebied van Poperingen, heeft uitgestort. Al het te veld staande koren is vernield, en het verlies, hetwelk voor de bouwlieden hieruit voortvloeit, is onberekenbaar. Het water heeft ook veel schade en zware ongelukken veroorzaakt.

— Uit Luik wordt, onder dagteekening van den 2 dezer, gemeld: Een groot ongeluk heeft in het karthuizers klooster (*chartreuse*) plaats gehad; er is brand ontstaan in de werkplaats, alwaar de kunstvuurwerkers onzer compagnie kanonniers aan het werk waren; vele militairen zijn door het vuur getroffen, en op dit oogenblik weet men de oorzaak dezer gebeurtenis nog niet.

— De advokaten van Brussel hebben een verzoekschrift aan Z. M. aangeboden, daartoe strekkende, om het vrije gebruik der fransche taal te mogen erlangen. De *Catholique* meldt, dat de advokaten van Gent voornemens zijn een dergelijk verzoekschrift aan de provinciale staten in te dienen, ten einde door hunne tusschenkomst, bij den Koning, herstellende maatregelen te doen nemen.

Dit alles, zegt *le Belge*, moet netjes de oogmerken van den heer *van Maanen* tegenwerken en bewijst meer en meer hoedanig Z. E. den openbaren geest der zuidelijke provinciën miskend en gestooten heeft. Laten wij op de geregtigheid van den Koning vertrouwen en onze beden aan hem onmiddellijk rigten. Het is tijd, dat er herstelling plaats heeft en de ongrondwettigheden bij opvolging verdwijnen.

— Ten gevolge van bijzondere omstandigheden zal de *Gazette des Tribunaux*, gedurende deze drie maanden, niet uitgegeven worden.

— Men meldt uit Napels, van den 8 junij: «Wij hebben hier, volgens het jaargetijde, een buitengewoon weder. Onweers- en sterke regenbuijen volgen elkander dikwijls op, en zulks met veranderingen van luchtsgesteldheid, zoo als men die gewoonlijk in de maand maart ondervindt. De gewone bedevaarten en werken van godsvrucht, op de pinkster-dagen, hebben dit jaar met de gewone plegtigheid geen plaats kunnen hebben.

Van den 11. — Men ontvangt van alle kanten de bedroevendste bijzonderheden omtrent den schade, die door de stormen en overstroomingen, welke daaruit voortgekomen zijn, veroorzaakt worden. Vooral in Calabrien en in het land van Labour, zijn de uitwerkselen daarvan allerongelukkigst geweest, ter oorzaak van de watervloeden, die van den top der bergen in de vlakte zijn nedergestort, welke vlakte daardoor, voor den tijd van vele jaren, met eene vurige en lijmachtige aarde overdekt is. Gelukkiglijk is het, sedert eenige dagen, stil, en het weder is thans vrij schoon.

— De engelsche *Courrier* vindt het gevecht, dat de russische brik *Mercurius* tegen twee turksche linie-schepen heeft volgehouden, verwonderlijk. Hij zegt, dat hij op het einde van het berigt verwacht had te zullen lezen, dat de turksche schepen zich aan de brik hadden overgegeven; hij kan niet begrijpen, hoe het russische fregat *Raphaël* door den kapitan-pacha kan zijn buit gemaakt, naardien deszelfs 36 stukken, en die der drie andere fregatten, welke te zamen 144 stukken uitmaken, de 588 van de turksche vloot wel zouden hebben kunnen tot zwijgen brengen, als 18 stukken genoegzaam geweest zijn, om er 184 te doen zwijgen. Voor het overige zegt hij, dat de jaarboeken der engelsche marine geen voorbeeld van eenen dergelijken zeeslag opleveren.

— De *Diario di Roma*, vertrouwende op brieven uit Ancona, meldt, dat een in deze laatste stad binnen geloopen oorlogsschip, aldaar de tijding had overgebragt, dat een stilstand van wapenen voor twee maanden tusschen de Grieken en Turken gesloten was; men voegde er zelfs bij, dat de kapitein van dit schip dadelijk eenen koerier naar Londen gezonden had.

— Men meldt uit Berlijn, onder dagteekening van den 24 junij: «Eene aangename gebeurtenis voor ons koninklijk huis zal weldra plaats hebben. Dezer dagen zal Z. K. H. de prins *Albert* van Pruissen, met H. K. H. de prinses *Marianne* der Nederlanden, zich in ondertrouw begeven.»

BESLUITEN VAN 20 JUNIJ 1829.

Toen wij in ons dagblad van den 27 junij ll., n° 38, onzen lezers bekend maakten, dat bij koninklijk besluit van den 20, daar te voren, is vastgesteld, dat het bijwonen van het *collegium philosophicum* voor de jonge lieden, die zich in de bisschoppelijke seminarien tot den geestelijken staat willen begeven, niet meer verpligtend zal wezen, verheugden wij ons zoodanig over dezen maatregel, dat, daar ons dagblad ter pers moest worden bezorgd, en een ieder bezig was toebereidselen te maken tot den ontvangst van Z. M. binnen deze stad, wij die bepalingen, die bij het tweede besluit zijn voorgeschreven, en waardoor al het billijke en regtvaardige van het eerste besluit geheel vernietigd worden, over het hoofd zagen. — Wij konden niet veronderstellen, dat het mogelijk zoude wezen, dat het gouvernement, overtuigd van het regtmatige der klagten en het billijke der verzoeken van het grootste gedeelte van 's rijks ingezetenen, in staat zoude wezen, tot zulke geveinsde maatregelen over te gaan, en dit wel strijdig, niet alleen met deszelfs beloften, als het ware *officiëel* aangekondigd, dat in de bezwaren van het *collegium philosophicum* zoude worden voorzien, maar mede met een plegtig, met het Hoofd van het christendom aangegaan verdrag.

Wij zijn niet huiverig hier nogmaals te verklaren, zoo als wij reeds in het opvolgend nummer van ons dagblad gedaan hebben, dat wij ten deze gefaald, ja ter goeder trouw gefaald hebben; alleen doet het ons leed, dat wij daardoor mogelijk eenige weldenkende ingezetenen tot vreugde over die besluiten, in deszelfs zamenhang beschouwd, hebben aangezet, en vooral, dat wij daardoor aanleiding hebben gegeven, dat ministeriële dagbladen van onze eerste uitboezemingen van vergenoegen, hebben kunnen misbruik maken.

Wij hebben dan ook niet geaarzeld, de aanmerkingen tegen deze besluiten, die in geachte dagbladen voorkomen, dadelijk over te nemen en zullen daarmede blijven voortgaan, om vooral onze noordelijke mede-ingezeten daarmede bekend te maken en dezelve te waarschuwen, om behoedzaam te wezen tegen alle beloften en schijnbare herstellingen van grieven, die uit ministeriële kabinetten mogten voortkomen; wij zeggen, uit ministeriële kabinetten, omdat wij ons verzekerd houden, dat ook de goede trouw van onzen Koning ten deze misleid is.

Zonder hier uit te weiden, wat men door kweekscholen of seminarien moet verstaan, en over de vakken van onderwijs, die volgens de voorschriften der roomsch-katholijke Kerk daarin moeten worden onderwezen; noch over de regten, die de bisschoppen over de seminarien hebben, en hun ook volgens alle regten toekomen, hetwelk alles reeds in de door ons overgenomen, en medegedeelde vertoogen zoo duidelijk is aangewezen, en welke regten bij het plegtig traktaat van den 18 junij 1827, ook door ons gouvernement zijn erkend, vermeenen wij daarenboven te moeten opmerken, en zulks, om onze lezers te overtuigen, dat de erkenning, die bij het eerste besluit ten voordeele der roomsch-katholijken is gedaan, door de bepalingen van het tweede besluit, geheel nietig is geworden, als zijnde bij art. 1 en 2 van laatstgemelde besluit vastgesteld, dat geene jongelingen in de seminarien mogen worden opgenomen, dan die hunne *voorbereidende studien* zullen hebben volbragt, door welke bepaling alle seminarien gesloten moeten blijven, en alleen geopend kunnen worden, voor die jongelingen, die doof voor de stem van hunne kerkvoogden, onder de banieren van eenen *van Ghert* zijn opgetrokken.

Wanneer men de besluiten van den 14 junij en 11 julij 1825 inziet, en al de verordeningen van het *ministeriëel monopolie* op het onderwijs nagaat, dan zal men al spoedig overtuigd worden, dat niemand in de seminarien kan worden aangenomen, dan die de vakken der wijsbegeerte, of in het *collegium philosophicum*, of wel volgens het besluit van den 20 november 1825, op de hooge-scholen of aan de *Athenæa* zullen hebben gevolgd; immers, volgens het *ministeriëel monopolie*, mag nergens anders in de vakken van wijsbegeerte of philosophie worden onderwijs gegeven, de voormaals bestaande kollegien en kleine seminarien zijn op eene willekeurige wijze gesloten, — bij art. 14 van het besluit van den 14 junij 1825, is stellig verboden de wijsbegeerte in de seminarien te onderwijzen, en bij het besluit van den 11 julij daaraanvolgende is bepaald, dat geene kweekelingen in de seminarien mogen worden opgenomen, dan die de voorbereidende studien in het *collegium philosophicum* zullen hebben bijgewoond. — Zoodat bij het tweede besluit van den 20 junij ll., strijdig met het bepaalde van het eerste besluit van dien dag, en waarvan de weldaden zoo hoog worden opgeheven, niets anders is veranderd of toegegeven, dan het bepaalde bij art. 5, van het besluit van den 20 november 1825, volgens hetwelk de jongelingen, die bij dat besluit ook de bevoegdheid was toegekend om op de hooge-scholen en *Athenæa* de vakken van wijsbegeerte te volgen, van de verpligting worden ontheven, om, alvorens in de seminarien te worden toegelaten, nog een examen voor de hooggeleerde heeren bij het *collegium philosophicum* af te leggen.

Dit is, en dit alleen, de groote weldaad, die bij deze besluiten, strijdig met een plegtig traktaat, en met de regten, die bij de grondwet aan de roomsch-katholijken zijn toegekend, is toegestaan, terwijl deze toekenning, door nieuwe en hatelijke bepalingen, als van het opzenden van lijsten der kweekelingen en van het afnemen van examen weder is bezwaard geworden.

De bedoeling van het ministerie bij deze besluiten, schijnt dan alleen te zijn geweest, om de goede trouw der weldenkende ingezetenen te verschalken en, als het ware, de seminarien, op eene voegzame wijze, te openen voor die kweekelingen, welke te Bonn en Trier voor den geestelijken staat worden opgeleid, en mogelijk, volgens geheime oogmerken van het ministerie, bestemd zijn, om eenmaal de grondzuilen uit te maken voor eene daar te stellen nieuwe belgische Kerk; dan zij hebben tevens de gelegenheid daargesteld, om te kunnen beoordeelen wat men van dat ministerie te verwachten heeft.

Het gouvernement heeft erkend, dat, volgens de grondwet, geene *ordonnantien*, maar *wetten, nopens het onderwijs*, moeten gemaakt worden; de onderscheidene kommissien, die ten dien einde benoemd zijn, hebben daartoe bouwstoffen moeten ontwerpen; aan anderen zijn inlichtingen en rapporten verzocht. Maar welke strekking zal dit alles hebben? Van het reeds bekende de uitgaande, durven wij wel als zeker stellen, niets anders, dan om het monopolie voor het onderwijs, bij de wetgevende vergadering, in de aanstaande zitting, door eene wet te doen bekrachtigen. Dat dus een ieder de gevolgen, met angstvalligheid, te gemoet zie, dat vooral diegenen, die in eenige betrekking staan, met bedaardheid overwegen, in hoe verre zij al dan niet daarin kunnen medewerken; dat de vaders, welke thans zoo bezorgd zijn voor de opvoeding en het onderwijs hun-

ner kinderen en niet weten waar dezelve te plaatsen, vooral wel toezien of zij soms, door het uitbrengen van hunne stem, niet mogelijk de oorzaak zullen wezen, dat eene wet worde aangenomen, die voor altijd het monopolie van het onderwijs in handen zal stellen van een ministerie, welks bedoelingen, ten nadeele van eene bij de grondwet toegekende vrijheid en vooral tegen de regten der roomsch-katholijken, zoo blijkbaar doorstraalt.

Het kan mogelijk van hunne stem afhangen of het ministerie, in het vervolg van tijden, zal meester wezen, om de opvoeding der jeugd, naar deszelfs goedvinden te regelen; of aan hetzelve de bevoegdheid zal worden toegekend, om de opleiding van jongelingen voor den geestelijken staat te stremmen, de seminarien al dan niet te openen en zoo doende de uitoefening van den roomsch-katholijken godsdienst te vernietigen. Wij herhalen het, dat men het wel overwege; dat men zich den eed herinnere, die zoo plegtig wordt gedaan; dat men zich noch door beloften, noch door bedreigingen late bewegen of afschrikken; eenmaal zal men zich moeten verantwoorden, niet alleen voor zich zelve of wiens last men moet volbrengen, maar ook voor het nageslacht en vooral voor eenen alwetenden God, aan wien de geheime bedoelingen van het hart bekend zijn. — Wij hebben gezegd.

R....., 30 Junij 1829.

Aan de Redactie van den NOORD-BRABANDER.

Mijne Heeren!

Van mijne reis uit Vriesland, alwaar ik mij, sedert eenen geruimen tijd, in de voornaamste steden, wegens beroepsbezigheden, heb opgehouden, terug gekomen zijnde, vermeende ik, door middel van uw geacht dagblad, eenige daadzaken bekend te moeten maken, welke, ten gevolge van het teekenen der verzoekschriften, aldaar hebben plaats gehad. Ik kan de echtheid derzelve, waarvan ik oog- en oorgetuige geweest ben, verzekeren, en daarom acht ik het niet ondienstig, het publiek zulk eene schandelijke gebeurtenis bekend te maken, ten einde de lage kunstenarijen openlijk ten toon te stellen en den eenvoudigen voor dergelijke misleidingen te behoeden.

Ook gevoelde ik van den anderen kant, dat het noodzakelijk was, om soortgelijke gevallen wereldkundig te maken, welke door gansch Vriesland kunnen worden bevestigd.

Mij te Harlingen bevindende, hoorde ik overal over de verzoekschriften spreken en werd geinformeerd, dat die stad gepetitioneerd had. Zulks kwam mij eenigzins vreemd voor, te meer, omdat ik over de noordelijke provincien, en bijzonder over Vriesland, zoo weinig nopens de verzoekschriften gehoord en gelezen had; echter ik was zeer nieuwsgierig naar den inhoud, en verzocht een afschrift, indien het mogelijk was, van dit verzoekschrift te mogen erlangen, hetwelk mij vergund werd, en hetgeen ik de eer heb u bij deze over te zenden, met vriendelijk verzoek, om dit, hoezeer wel wat laat, echter door den druk bekend te maken. Hetzelve is van den volgenden inhoud:

Harlingen, Provincie Vriesland, 25 februarij 1829.

Edelmogende Heeren!

«Het regt der ouders om hunne kinderen op te voeden en te onderwijzen, zoo als zij dit met hunne belangen het best overeenkomstig oordeelen, is een regt, dat hun, door de natuur gegeven, door geen menschelijk gezag kan ontnomen worden.

»Dat dit regt geschonden wordt, zoodra een gouvernement zich uitsluitend de regeling van het openbaar onderwijs aanmatigt, gevoelen U. E. M., en het geheele koningrijk is getuige van de besluiten en daden, waardoor men eenen jammerlijken inbreuk op dit zoo dierbaar als heilig en onvervreemdbaar regt der ouders heeft gemaakt en tracht staande te houden.

»Naauwelijks immers had Z. M. de Koning een lang afgebeden concordaat met Z. H. den Paus gesloten, of eene circulaire van den minister van binnenlandsche zaken zegt en gebiedt, ons te gedragen, alsof er niets wezenlijks was tot stand gebragt. Van daar, E. M. H.! dat onze kleine seminarien blijven gesupprimeerd, en onze groote seminarien zonder aanvulling geledigd worden, aangezien alle dwangwetten op dat stuk in stand blijven. Wel is waar, men belooft ons de uitvoering van het concordaat, men belooft ons bisschoppen; edoch E. M. H.! wat zal ons de uitvoering van het concordaat, wat zullen ons de bisschoppen helpen, indien het onderwijs niet vrij zij, indien men alle dagen nieuwe reglementen van onderdrukking op dit stuk kan uitvaardigen?

»Wat het lager onderwijs betreft: waar is in onze noordelijke provincien bijna eene katholijke school? (Noord-Braband misschien uitgezonderd). Waar een katholijke schoolopziener onder de 60 schooldistrikten? nergens meer. Aldus zijn dan in de noordelijke provincien des rijks, *plus minus* zesmaal honderd duizend van Z. M. onderdanen beroofd van een eigen en vrij schoolonderwijs. Onze geestelijke overheid rekwesteerde in het jaar 1825, gemeenschappelijk, tegen de noodlottige besluiten der oprigting van het *collegium philosophicum* en de suppressie der kleine seminarien: Maar zijn zij verhoord geworden? neen, men heeft hen laten weenen en niet eens geantwoord, en wat doet men verder? tot billijking, E. M. H.! der gemelde inbreuk beroept men zich op de grondwet. Maar hoe? op de grondwet, die de waarborg van het natuurregt, de waarborg onzer vrijheid is? Neen, E. M. H.! dit was nimmer de bedoeling onzer grondwet; immers, hoe zoude dit kunnen strooken met de beloften van Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, die in dezelve de verzekering wilde geven, *dat de opvoeding der jeugd van alle knellende banden, die den geest onderdrukken, den moed verdooven, zouden losgemaakt blyven?* De grondwet beveelt, wel is waar, aan de regering de zorg van het openbaar onderwijs aan, maar kent haar geenszins den alleenhandel van hetzelve toe; de bevestiging hiervan hebben wij in het besluit van Z. M., 2 aug. 1815, n° 14, waarin hoogstdezelve de organisatie van het hooger onderwijs vaststelde. Immers had men het art. 226 van de grondwet zoo uitgelegd, als men het nu wil doen, dan had het 2de artikel van zoo even genoemd besluit nooit de woorden kunnen bevatten: *het staat een' ieder, die zich zelve daartoe geschikt gevoelt, vry, in de onderwerpen van dit onderwys onderrigt te geven.* Wij vragen dan, E. M. H.! is de zin van de grondwet veranderd? heeft men dan, nadat dit art., gegrond op de uitlegging van art. 226 der grondwet, gedurende tien jaren, den weldadigsten invloed had uitgeoefend, eensklaps in het jaar 1825 ontdekt, dat dit art. kwalijk uitgelegd, die vrijheid nadeelig was? Trouwens het is op art. 226, dat men de berooving onzer natuurlijke vrijheid poogt te billijken.

»De grondwet staat de vrijheid van godsdienst toe, en belooft alle bestaande gezindheden gelijke bescherming; zij, de grondwet, staat dus ook toe, dat ieder ouder zorg drage, dat zijne kinderen, in zijnen godsdienst opgevoed en overeenkomstig deszelfs beginselen, onderwezen worden; en waar zullen de ouders deze verzekering vinden, indien zij geene vrije keus van leermeesters hebben?

»Met de drukpers, E. M. H.! ziet het er al niet veel beter uit. Deze immers is vrij in alles, zoo het schijnt, waar het er op aan komt, om den katholijken godsdienst openlijk te verachten, deszelfs geestelijkheid te belasteren, en het eerbiedwaardigst Opperhoofd der Kerk te bespotten; maar onderneemt het iemand, om godsdienst en geestelijkheid van soortgelijke aantijgingen, door middel van de drukpers, vrij te pleiten, o! hoe vaak moet hij dan niet de kluisters torschen en de gevangenissen bewonen!? want dan schijnt de drukpers niet vrij: en daarom wordt dan menigmaal een burger van Nederland veroordeeld, om in het gezelschap van boeven te wonen, en dat alleen, omdat het misdaad heeten moet, dat hij zijnen godsdienst tegen aanranding verdedigde. Het zijn deze en meer andere beweegredenen, E. M. H.! die ons ondergeteekende inwoners van Harlingen en omstreken bewogen hebben, om ons tot U E. M. te wenden, ten einde U E. M. te smeeken, om al die middelen, die gij in handen hebt, te bezigen; *om ons volkomene vryheid van onderwys en vryheid van drukpers te herschenken.*

»Verhoort toch onze bede, E. M. H.! en wij zullen met dankbaarheid roem dragen, Nederlanders te zijn; wij zullen dan niet meer weenende onze kinderen naar vreemde gewesten zien vertrekken, maar hen hier in het vrije Nederland, Koning en Vaderland leeren beminnen, en hen, bij het vrij genot van onderwijs, tevens de vrijheid van geweten vindende, onder ons ouderlijk oog, door mannen, ons vertrouwen geheel waardig, tot nuttige leden voor Staat en Kerk zien opleiden.»

Wat nu de inhoud dezer petitie betreft, niemand heeft dezelve aangerand, en dit bewijst, hoe geheel men van de regtmatigheid der klagten overtuigd was; ook heeft men kunnen zien, dat de R. K. niets tegen de regten en vrijheden der verschillende gezindheden begeeren, maar slechts terug vragen, wat zij een elk gunnen te behouden.

Komen wij thans tot de daadzaken.

Het schouwtoneel, hetwelk de verdraagzame verlichting onzer eeuw, in de maand april jl., in Vriesland heeft vertoond, is ongetwijfeld zonder voorbeeld; eerst heeft de onverdraagzame *Arnhemsche Courant* het vermaak genoten, om de teekenaars der verzoekschriften van Leeuwarden en Sneek, aan de tweede kamer der staten-generaal ingediend, waarbij vrijheid van onderwijs en drukpers werd afgesmeekt, op de laagste en schandelijkste wijze te bespotten; daarna werden de lijsten der teekenaren van Leeuwarden, met bijvoeging van alles, wat de bespotting maar konde verhoogen, gedrukt en in de zakken van de zich noemende liberale heeren rondgedragen. Dit echter was niet genoeg; neen, weldra verscheen er eene menigte bespottelijke prentjes, in onderscheidene kleuren, waardoor de vier R. K. pastoors van Leeuwarden, alle mannen van de hoogste achting, en die, zoo ik vernam, bij een elk bemind waren, werden afgebeeld en in een belagchelijk daglicht gesteld. Die eerwaardige geestelijken, welke, zoo ik werd geinformeerd, de verzoekschriften niet hadden geteekend en nergens in hadden gedeeld, dan welligt met hunne goedkeuring aan dit grondwettig middel te geven, hetwelk elk regtschapen Nederlander verpligt is te doen, werden op eene spotprent afgebeeld, als *apen* met eene *kap*. Ziedaar de verdraagzaamheid! Ziedaar die nijdige pop, waarvan de heer *van Sytsama*, in zijne redevoering, reeds de voornaamste trekken schijnt te hebben aangewezen, en waarmede zich nu zoo menig man van rang, even als een klein kind, in Vriesland, dagelijks schijnt te vermaken.

Ik zag en hoorde dit alles met bedaardheid, doch tevens met verontwaardiging aan; echter, dit was nog niet alles. Mijne reis door Vriesland voortzettende, vernam ik, dat ook de steden Workum, Harlingen, Franeker, Makkum en omstreken verzoekschriften aan de tweede kamer der staten-generaal hadden ingediend, en in een gesprek zijnde, verhaalde men, dat het stuk, onder den titel Harlingen en omstreken, met de naamlijst der onderteekenaren, uit Brussel was terug ontvangen. Dit echter bleek naderhand onwaar te zijn; maar om met de verzoekschriften den spot te drijven, had men, in plaats van de eigenlijke petitie, een uitgedacht schimpschrift in omloop gebragt en valschelijk op rekening der onderteekenaren gesteld, waarbij zij als muitelingen en oproermakers worden afgeschilderd. Ik was natuurlijk nieuwsgierig, om den inhoud van dit ondergeschoven stuk te vernemen, en het gelukte mij van een exemplaar meester te worden, hetwelk van den volgenden inhoud is:

»Terwijl onze vertegenwoordigers met zulken heiligen ijver als de staten-generaal, de belangen van onzen zaligmakenden »godsdienst verdedigen; zoo is het de pligt van elken katholij»ken Belg, het zijne bij te dragen, ten einde zijnen onderdruk»kers te doen zien, dat hij de tegen den Belg en zijnen gods»dienst gedane beleedigingen niet ongestraft zal laten blijven; »dat het monopolie van onderwijs en het kettersch *collegium* »*philosophicum* bezwijken! of laat ons doen zien, dat in 1829 het»zelfde bloed nog in onze aderen vloeit, dat wij in 1790 bereid »waren voor de vrijheid van onzen heiligen godsdienst te ver»gieten!»

Zoo ver ging de nijd! Men stelde alles in het werk om het publiek in den waan te brengen, dat, wat men er ook tegen zeggen mogt, een dusdanig stuk aan de staten-generaal was ingezonden; hieruit ontstond eene scheiding tusschen de beste vrienden der verschillende gezindheden en eene verwijdering onder de ingezetenen, welke gewoonlijk de rampzalige gevolgen van ergerlijke aantijgingen zijn, die de daders onteeren en met schande bezoedelen! Wist zulks de Koning! dacht ik bij mij zelve; en ten hoogste over eene dusdanige verachtelijke handelwijze geërgerd, vroeg ik, of de politie tegen dergelijke *infame* lasteringen geene maatregelen nam? ja, werd mij geantwoord; doch weinige en niets beduidende; en, bij die gelegenheid, hoorde ik, dat men tegen de teekenaars der verzoekschriften zoodanig was gebeten en ingenomen, dat, wanneer iemand om een turfdragers of kalkkruijers postje solliciteerde, hem niet, zoo als eertijds, gevraagd werd, of hij roomsch-katholijk was (want dit zou thans onverdraagzaam heeten), maar of hij ook de petitie geteekend had; en dit vraagt men hun met even zoo veel ernst, als men in andere provincien, eenen geestelijken, die om een pensioen verzoekt, vraagt, hoe hij over het *collegium philosophicum* denkt. Gelukkig nog voor die arme menschen, dat zij niet geteekend hebben, anders zouden die *aanzienelyke ambtjes* voor hen verloren zijn.

Ik heb eenen geruimen tijd in Vriesland doorgebragt, en van dit alles ben ik oog- en oorgetuige geweest. De roomsch-katholijke ingezetenen hebben deze aantijgingen en bespottingen moeten verduren, en hebben geene andere wapenen gebezigd dan het geduld, de verdraagzaamheid en overtuiging, gevoegd bij de ernstige bede: *Vader, vergeef het hun, want zy weten niet wat zy doen!*

Eenmaal zullen de kwaadwilligen zich voor het oog der wereld schamen en de verdrukte onschuld zal zegevieren.

Ik heb de eer te zijn *Uw bestendige Lezer.*

VERBETERINGEN.

In ons laastvoorgaand nummer, op de eerste kolom van de eerste bladzijde, regel 32, staat: *bewysreden*, lees: *beweegreden*. — op den 8sten regel van onder, derzelfde kolom, staat: *volmaaktheid*, lees: *verknochtheid* — en in de eerste kolom van de derde bladzijde, regel 31 en 32 van onder, staat: *veroordeeld*, lees: *te regt gesteld*.

Sterfberigt.

*** Het heeft den Heer van Leven en Dood behaagd, op heden uit het midden zijner, hem hartelijk liefhebbende gemeente weg te nemen en het tijdelijke met het eeuwige te doen verwisselen, den Weleerwaarden Heer *JOANNES ALBERTUS SCHIERLING*, Roomsch-Katholijk Priester en, sedert 22 jaren, Pastoor alhier, in den ouderdom van ruim 64 jaren, na alvorens van de H. H. Sakramenten van onze Moeder de Heilige Kerk voorzien te zijn. Als een waardige Herder over de hem toevertrouwde schapen, wordt de ziel van Zijn Eerw. in het godvruchtig aandenken zijner Geloofsgenooten aanbevolen.

BEMMEL, 29 Junij 1829.

J. JEUKEN,
R. K. P. en Pastoor
te *Angeren*.
Executeur-Testementair.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.

*** Bij LODEWYK VAN ES, Boekhandelaar te *Amsterdam*, is op nieuw gedrukt en alom verzonden: VERHANDELING over de *ZIEKTEN DER ONDERBUIKS-INGEWANDEN*, naar het Engelsch, van Doctor PEMBERTON, Geneesheer van Z. M. den Koning van *Engeland*, door J. J. VAN HOUTEN, Med. Doctor te *Geffen*.

*** Bij de Drukkers en Uitgevers van dit Dagblad, de GEBR'. LANGENHUYSEN, is, bij toeval, nog één exemplaar te bekomen van het belangrijk werk getiteld: *THEATRUM MACHINARUM UNIVERSALE*, of KEURIGE VERZAMELING van verscheiden groote en zeer fraaije WATERWERKEN, SCHUTSLUIZEN, WATERKEERINGEN, OPHAAL- en DRAAIBRUGGEN; met hare *Gronden*, *Opstallen* en *Doorsneden*, in het licht gegeven en geteekend door *TILEMAN VAN DER HORST* en *JACOB POLLEY*, en in het koper gebragt door *JAN SCHENK*, in 2 deelen atlas-formaat.

Voorts zijn bij hen nog eenige exemplaren voorhanden van het alom geachte Werkje: *JACOBI MERLO HORSTII*, *Paradisus Animæ Christianæ*, in 12.°, editio Coloniæ, welke aan de eerste vragers zal afgeleverd worden.

BEKENDMAKING.

*** Gehuwde lieden, zonder kinderen, van den Roomsch-Katholijken Godsdienst, genegen zijnde den post van BINNEN-VADER EN MOEDER, in het *ROOMSCH-CATHOLIJKE WEESHUIS*, te *Zwolle*, tegen een matig traktement, waar te nemen, adresseren zich ten spoedigste in persoon, of met gefrankeerde brieven, aan de directie van voorschreven Huis, mits daarbij overleggende bewijzen van geschiktheid en van een goed zedelijk gedrag.

PRIJZEN DER VOLGENDE EFFECTEN.

AMSTERDAM, 3 JULIJ.

				Gebl.
Nederlanden.				
Werkelijke Schuld.	à 2½	pCt.	58½ - ¾	58⅝
Uitgestelde dito			7/8 - 15/16	59/64
Kansbiljetten.		f	20 - ½	20 5/16
Stellen van uitgeloten dito.			7150 - 7200	
Amortisatie-Syndikaat	4½	pCt.	100¾ - 101	100¾
Domein Losrenten	2½	«	98¼ - ½	⅜
Handel-Maatschappij.	4½	«	86¾ - 87¼	87
Frankryk.				
Inschrijving op het Grootboek.	3	«	80¼ - ¾	7/16
Certifikaten van dito.	«	«	75¼ - ¾	
Rusland.				
Bij *Hope* en C°.	5	«	100¼ - ¾	⅜
Negociatie 1828.	5	«	99 - ¼	98⅛
Inschrijving op het Grootboek.	6	«	56½ - 57	56 13/16
Certifikaten van dito.	«	«	58½ - 59	58¾
Cert. dito Hamburg Admin.	5	«	87¾ - 88½	88
Dito te Londen genegocieerd	«	«	89¾ - 90	89⅞
Pruissen.				
In Londen genegocieerd.	«	«	111½ - 112½	
Idem 2de Ligting	«	«	111½ - 112½	
Spanje.				
Neg. bij *Hope* en C°.	5½	«	30½ - 31½	31¼
Te Parijs en Londen gedomd.	5	«	8 - ½	¼
Renten perpetuel	«	«	48¾ - 49¼	49
Coupons		f	8 - 10	
Polen.				
Loten		f	87 - 88	
Weenen.				
Bank.	3	pCt.	89¾ - 90½	90¼
Dito.	4	«	74¼ - ¾	½
Certifikaten.	2½	«	50½ - 51	
Metaliek.	5	«	95 - ½	¼
Dito te Londen genegocieerd.	«	«	95 - ½	¼
Dito.	2½	«	[illegible] ¼	
Bank-Aktien	3	«	1354 - 1358	
Aandeelen f 100 bij Rotschild.		«	195 - 197	
Dito « 250 dito.	4	«	377 - 379	
Napels.				
Cert. bij *Lamaison* en *Bouwer*.	«	«		
Dito Napelsche Adm.	«	«	81 - ½	¼
Dito te Londen genegocieerd	«	«	84¼ - ¾	½
Denemarken.				
Negociatie in Londen.	3	«	66¼ - ¾	⅝
Engeland.				
Geconsolideerde.	«	«	88¾ - 89¼	88⅝

Te 's BOSCH, bij de GEBROEDERS LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers, Apostelstraat, H, n°. 20.